

Vážení přátelé včelaři.

Vstoupili jsme do měsíce března, s nímž začalo meteorologické jaro. Počasí nás však v posledním únorovém týdnu předběhlo a bylo opravdu jarní. Včelstva si našla první pyl z lísek a ve velkém množství jej přinášela, v menším množství také pyl sněženek, talovínu, lýkovce jedovatého či jiných rostlin, nedočkavě rozkvétajících již v předjaří. I díky tomuto oteplení jsme mohli provést ve včelstvech velmi významné ošetření nátěrem včelího plodu s následnou fumigací. S nástupem března se mírně ochladilo a panuje to správné předjarní počasí. Prozatím to vypadá, že do konce března by počasí nemělo vybočovat z normálního průběhu.

Rád bych uvěřil tomu, že většina členů naší ZO příznivých podmínek posledního únorového týdne stačila využít a úspěšně provést ve včelstvech první výrazné opatření k potlačení varroázy. V únorovém „slově“ jsme si vhodný postup připomínali.

Často je diskutovaná otázka přístupu k jarní prohlídce. Provádět ji nebo ne? Myslím ale, že provedení včasného předjarního ošetření je nutnost a při šetrném přístupu máme možnost zjistit, jak na tom konkrétní včelstvo je – zda ploduje a jak je na tom se zásobami a vše ostatní lze nechat až na dobu, kdy budou teploty přes den pravidelně dosahovat 10-15°C. V té době vykvétá olše lepkavá, která jako jedna z prvních rostlin nabízí včelám dostatek hodnotného pylu potřebného pro rozvoj plodování. Tehdy je možno provést i časově náročnější zásahy do včelstva bez nebezpečí pro jeho přežití.

Jak bychom měli reagovat na nedostatky zjištěné ve včelstvech při nátěru plodu? Opět je potřeba připomenout známé zásady. Zkrátit čas pro ošetření na minimum, včelám dopřát klid, teplo, vzduch a vodu. Kde není třeba, nezasahovat. Co nejméně je rušit zásahy do uspořádání včelstev, veškerá opatření provádět rychle s ohledem na úsporu tepla ve včelstvech. Vždy vstupovat do včelstev jen za příznivého počasí, kdy se venkovní teploty pohybují nad 10°C.

Přednostně kontrolujeme stav a polohu zásob vzhledem k místu sezení včel. Zvláště v předjaří je důležité, aby včelstva neztratila se zásobami přímý kontakt. Půl nástavku zásob je k ničemu, když jsou mezi sezením včel a zásobami dva a více prázdných plástů. Přesuneme tedy plásty tak, aby k nim včely měly co nejbližší, případně doplníme, pokud zásoby zcela chybí. Při doplňování zásob je vhodné uplatnit „Jánošíkovský princip“ - bohatým brát a chudým dávat. Ze včelstva s přebytkem zásob odejmout zásobní plást vzdálený od plodového tělesa a včelstvu s nedostatkem takový zásobní plást k plodovému tělesu přidat. Zásoby je přitom vhodné alespoň částečně odvíčkovat. Nemáme-li takovouto možnost, je možno glycidové zásoby doplnit plackou zkrystalizovaného medu nebo medocukrového těsta položenou na horní loučky plodiště pod strůpek či fólii. Doplnění zásob cukerným roztokem je v tomto období spíše nevhodné a riskantní - pro odběr roztoku včelami nepanují vhodné teplotní podmínky a hrozí též vyvolání loupeže. Zpracování roztoku včelstva navíc velmi vysiluje. Podobně je možno přesunem pylových plástů doplnit i zásoby pylu. Toho se však zpravidla v předjarním období nedostává většině včelstev, takže není zásadní důvod toto řešit. Až se objeví pyl v přírodě, včelstva si donesou, kolik budou potřebovat.

Při nátěru plodu nás mohlo překvapit, že jsme ve včelstvu nenalezli žádný zavíčkovaný plod. Rozdíly mezi včelstvy se projevují i v závislosti na konkrétním stanovišti. V osluněném včelíně nebo na před větrem chráněné včelnici můžeme čekat, že bude mít včelstvo jistě více plodu než na zastíněných místech. Nepřítomnost plodu nemusí být na závadu, ale v takovémto případě je dobře se pozorněji podívat, zda zahlédneme mladý, dosud nezavíčkovaný plod nebo matku – kdo ji má značenou, je ve výhodě. Budeme-li úspěšní, není co řešit. Hledání však příliš neprotahujeme, chová-li se včelstvo jinak normálně a nosí pyl, je pravděpodobné, že matku mít bude. Bezmatečné včelstvo se projevuje viditelnou nervozitou a rozbíhavostí včel a to i na česně. Pro takovéto osiřelé včelstvo je nejlepším řešením přidat jej ke včelstvu silnému – nad nástavek se zásobami, v tomto období to ani nemusí být přes noviny. Dalším řešením je přidat k tomuto včelstvu vyzimovaný oddělek s kladoucí matkou. Platí jediné pravidlo - včelstvo s matkou by mělo ovládat česno. Bývá doporučováno udělat si jeden oddělek na každých 5 zimovaných včelstev, na jaře pak jimi snadno vyřešíte problémy s osiřelými nebo zesláblými včelstvy. A i kdyby vaše zimování dopadlo na jedničku, věřte, že tyto oddělky na jaře snadno udáte u méně úspěšných kolegů.

Poslední dobou zkušený odborníci radí nezachraňovat přidáváním vysloveně slabá včelstva. Zde mohou být na vině nemoci, varroáza i špatná matka. Přidáním nemocného slabocha můžete zlikvidovat i dosud silné včelstvo, navíc se zalétáváním mohou nemoci rozšířit po celém stanovišti. Naší snahou by mělo být chovat včelstva v plné kondici.

Řada včelařů se při nátěru plodu může setkat s tím, že některá včelstva mají plodové těleso ve spodním nástavku. Pro zdárný jarní rozvoj včelstva je potřeba tepla a z tohoto důvodu je pro včelstvo výhodnější mít plod v horním nástavku. Pro přehození nástavků však teď není vhodná doba, je ještě stále chladno a včely proto musí za každou cenu zůstat v kontaktu se zásobami! Situaci však můžeme velmi elegantně vyřešit takzvaným komorováním za pomoci Blinových přepážek. Tepelné pohodě také napomůžeme utepením strůpků. Na případné přehození nástavků bude dost času, až se denní teploty budou pravidelně pohybovat v rozmezí 10-15°C. V tomto období také není důvod zabývat se protirojovými opatřeními. Těm se budeme věnovat později.

Ještě jednu poznámku mi dovolu. Pravděpodobně jste se již setkali s mezi včelaři dosti frekventovaným pravidlem čtyřiceti dnů. To nás stručně řečeno nabádá, abychom se snažili přibližně čtyřicet dnů před zahájením jarní hromadné snůšky dosáhnout takového rozvoje včelstev, které zabezpečí připravenost včelstev této snůšky efektivně využít. Jak tomu rozumět? Jarní hromadnou snůšku nabízejí rozkvetlé ovocné stromy, rozkvetlé pampelišky či řepka olejka. Obvykle tyto rostliny rozkvétají kolem 5. května. Aby k tomuto datu byla včelstva v plné kondici, měly by v posledním březnovém týdnu v něm být 4 až 6 plodových plástů. Počítejme: od zavíčkování dělničího plodu do vylíhnutí včel uplyne 10 až 11 dnů, 21 dnů je mladuška zaměstnána různými pracemi v úlu jako včela úlová než dospěje do vývojového stadia létavky a může vyrazit do rozkvetlé jarní krajiny za snůškou. Na začátku jarní hromadné snůšky budou včely vylíhly z oněch březnových 4 až 6 plodových plástů několik dnů starými létavkami a budou v úlech schopné obsedat nějakých deset až patnáct plástů a to již představuje takovou sílu včelstva, která je schopna významnou snůško zajistit. K tomu je potřeba si uvědomit, že plodování v průběhu dubna neustalo, a že každým dnem může v úlu přibývat kolem tisíce nových včel, neboť matka může denně naklást i více než patnáct set vajíček, zatímco kolem pěti set včel se každým dnem upracuje a uhyne. To patří ke koloběhu života v přírodě, jejíž součástí včely jsou.

Poznámka ZF : Na pravidlo 40 dnů je možné spoléhat jen za relativně normálního průběhu počasí – jen to je určující. V posledních letech však dochází vlivem postupné změny klimatu ke značným výkyvům teplot, popř. výraznému oteplení již v dubnu. Rozkvétá vše najednou a snůšku tak obstarávají zejména dlouhověké včely, které vydržely až do jara. Každý zkušený včelař vám tedy řekne, že sezóna se prohrává v srpnu předchozího roku, v závislosti na tom, jak kvalitně a v jaké síle včelstva zazimujete a v jaké kondici včely zimu přečkají.

Aktuálním zpřísněním a omezením pohybu obyvatelstva na území okresu není dotčena péče o včelstva, včelaři tak mohou jezdit ke včelstvům jak mimo obec, tak i mimo území vlastního okresu, v obou případech se však musí při možné kontrole prokázat písemným čestným prohlášením a nejlépe i kopií o stanovišti včelstev z Hradištká – více info zde :

<https://www.vcelarstvi.cz/aktuality/v-ramci-nouzoveho-stavu-je-pohyb-osob-mezi-okresy-zakazan-jedna-z-vyjimek-vsak-umoznuje-zajisteni-pece-o-vcelstva/>

V březnovém čísle časopisu Včelařství jste jistě zaznamenali vyhlášení ankety, jestli chcete dostávat časopis v tištěné nebo elektronické podobě. Možnost hlasování a více info zde :

<https://www.vcelarstvi.cz/anketa/>

V průběhu letošní zimy se z důvodu nemožnosti pořádání klasických včelařských akcí objevila na internetu z iniciativy pražských včelařů kolekce on-line přednášek – Se včelaři o včelách. Pro každého, koho to zajímá, dávám odkaz na náš web do sekce informací pro včelaře – ostatní informace - dole na stránce je odkaz na kanál na youtube, kde tyto přednášky najdete.

Do nastupujícího jara přejeme pevné zdraví Vám i včelám.

O. Koubek, Z. Folk